

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

14 maja 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Krzysztof Wesołowski (przewodniczący)

SSN Ireneusz Kunicki (sprawozdawca)

SSN Marcin Trzebiatowski

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 14 maja 2025 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej Banku
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z 17 listopada 2021 r., I ACa 677/19,
w sprawie z powództwa J. M. i A. M.
przeciwko Bankowi
o zapłatę,

- 1. oddala skargę kasacyjną;**
- 2. zasądza od pozwanego na rzecz powodów 2.700
(dwa tysiące siedemset) złotych tytułem zwrotu kosztów
postępowania kasacyjnego.**

Ireneusz Kunicki Krzysztof Wesołowski Marcin Trzebiatowski

(E.C.)

UZASADNIENIE

1. Pozwem z 8 września 2017 r. J. M. i A. M. wnieśli o zasądzenie od Banku solidarnie 112 855,43 PLN z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty w związku z nieważnością umowy o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF z dnia 24 maja 2005 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił powództwo w całości.

Sąd Apelacyjny w Warszawie, na skutek apelacji powodów, zmienił zaskarżony wyrok i zasądził od pozwanego na rzecz powodów łącznie kwotę 98 039,22 zł. wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 8 września 2017 r. do dnia zapłaty oraz koszty postępowania. W pozostałej części zaś powództwo oddalił. Jako przesłankę tego rozstrzygnięcia Sąd Apelacyjny przyjął nieważność umowy.

2. Pozwany zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego w zakresie, w jakim zmienia wyrok Sądu Okręgowego. W skardze kasacyjnej zaskarżonemu wyrokowi zarzucił naruszenie prawa materialnego:

1) art. 385¹ § 1 k.c. w związku z art. 4 ust. 2 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich, Dz.Urz.UE.L 1993, Nr 95, s. 29 (dalej: Dyrektywa 93/13) przez jego niewłaściwe zastosowanie, polegające na braku wyciągnięcia pełnych i poprawnych wniosków z wyodrębnienia w łączącej strony umowie klauzul ryzyka walutowego, dotyczących wyrażenia zobowiązania w walucie obcej;

2) art. 385¹ § 1 zd. 2 k.c. w związku z art. 4 ust. 2 Dyrektywy 93/13 przez jego niewłaściwe zastosowanie, polegające na przyjęciu, że postanowienia umowy łączącej strony przewidujące indeksację kredytu kursem waluty obcej nie zostały sformułowane w sposób jednoznaczny;

3) art. 69 ust. 3 ustawy z 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (Dz.U. 1997 Nr 140, poz. 939) (dalej: "pr.bank."), art. 65 k.c. oraz art. 358 § 2 k.c., wszystkich w związku z art. 6 ust. 1 Dyrektywy 93/13 poprzez ich niezastosowanie, polegające na przyjęciu, że niedopuszczalne jest odwołanie się przy wykładni umowy stron do bezwzględnie obowiązującego i bezpośrednio stosowanego przepisu prawa

krajowego w postaci art. 69 ust. 3 pr.bank., bądź wykładni oświadczeń woli stron w myśl art. 65 k.c., bądź też normy dyspozytywnej w postaci art. 358 § 2 k.c., w miejsce uznanych za niedozwolone postanowień umownych;

4) art. 496 i 497 w zw. z art. 455 k.c. przez ich błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, że podniesiony przez Pozwanego zarzut zatrzymania jest niezasadny i niedopuszczalny, z uwagi na brak wykazania przez Pozwanego wymagalności roszczenia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

3. Zarzuty kasacyjne można ująć w trzy grupy. Dwa pierwsze kwestionują stanowisko Sądu Apelacyjnego co do abuzywności postanowień umowy. Zarzut trzeci dotyczy niezastąpienia przez Sąd Apelacyjny abuzywnych postanowień umowy treścią odpowiednich przepisów ustaw. Zarzut czwarty dotyczy nieuwzględnienia przez Sąd Apelacyjny zarzutu zatrzymania zgłoszonego przez pozwanego.

Zagadnienia będące istotą zarzutów kasacyjnych zostały już wyjaśnione w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Zagadnienia dotyczące zarzutów nr 1-3 zostały wyjaśnione w uchwale składu całej Izby Cywilnej SN z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22 (OSNC 2024, Nr 12, poz. 118). Skład orzekający w niniejszej sprawie jest związany tą uchwałą z mocy art. 87 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, tekst jedn. Dz.U. z 2024 r. poz. 622).

4. Zarzuty naruszenia art. 385¹ § 1 k.c. w związku z art. 4 ust. 2 Dyrektywy 93/13 są bezzasadne. Zarzuty te sprowadzają się do kwestionowania możliwości uznania za abuzywne klauzuli walutowej zamieszczonej w umowie stron, z uzasadnieniem, że jest to postanowienie główne umowy, a przy tym zostało sformułowane w sposób jednoznaczny.

Zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nieuzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających

główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

Stanowisko skarżącego, że klauzule waloryzacyjne zawarte w ocenianej umowie określają główne świadczenia stron jest trafna (zob. pkt II uzasadnienia uchwały składu całej Izby Cywilnej Sądu Najwyższego, III CZP 25/22). Należało zatem ocenić kwestie jednoznaczności ich sformułowań.

Niejednoznaczność sformułowań umowy zawartej z konsumentem zachodzi nie tylko, gdy nie są one sformułowane prostym i zrozumiałym językiem (art. 4 ust. 2 Dyrektywy 93/13), lecz także, gdy umowa nie przedstawia w sposób przejrzysty konkretnych działań mechanizmu wymiany waluty obcej (zob. wyrok TSUE z 30 kwietnia 2014 r., C-26/13). W szczególności zatem niejednoznaczność postanowień umowy zachodzi w odniesieniu do klauzul walutowych umożliwiających bankowi arbitralne określanie wysokości kursów (pkt II uzasadnienia uchwały składu całej Izby Cywilnej Sądu Najwyższego, III CZP 25/22).

Oceniana w niniejszej sprawie klauzula indeksacyjna została określona w sposób niejednoznaczny, ponieważ postanowienia umowy odwoływały się do kursów CHF obowiązujących w banku, lecz zasady ustalania tych kursów nie zostały określone w umowie kredytu, co pozwalało stronie pozwanej na samodzielne określanie danych istotnie wpływających na wymiar zobowiązania kredytobiorców. Tego rodzaju postanowienia umowy kształtują więc prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy, gdyż uzależniają wysokość świadczenia banku oraz wysokość świadczenia konsumenta od swobodnej decyzji banku (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 5 września 2025 r., II CSKP 276/25).

Wyłączenie spod kontroli klauzuli indeksacyjnej, tj. postanowień głównych umowy nie może obejmować postanowień nietransparentnych, gdyż w ich przypadku konsument nie ma możliwość łatwej oceny rozmiarów swojego świadczenia i jego relacji do rozmiarów świadczenia drugiej strony. Z tą ostatnią sytuacją mamy do czynienia w przypadku zastosowanej przez pozwanego w niniejszej sprawie klauzuli przeliczeniowej. Nie można bowiem uznać, aby konsument był w stanie oszacować, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, wpływające dla niego z umowy

konsekwencje ekonomiczne. Powodowie nie byli w stanie na podstawie umowy oszacować kwoty, którą będą musieli świadczyć w przyszłości. W rezultacie klauzule przeliczeniowe jako sformułowane w sposób niejednoznaczny podlegają ocenie pod kątem abuzywności (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 27 sierpnia 2025 r., II CSKP 180/24).

5. Istota zarzutu naruszenia art. 69 ust. 3 pr.bank., art. 65 i 358 § 2 k.c. w związku z art. 6 ust. 1 Dyrektywy 93/13 sprowadza się do tego, że Sąd Apelacyjny nie dokonał wykładni umowy stron zgodnie z tymi przepisami i w konsekwencji nie zastąpił postanowień abuzywnych umowy przepisami ustaw wskazanych w zarzucie.

Zarzut ten jest bezzasadny. Zgodnie bowiem z tezą 1 uchwały składu całej Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, w razie uznania, że postanowienie umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów. Stosownie zaś do tezy 2 tej uchwały w razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie.

6. Bezzasadny jest także zarzut naruszenia art. 496 i 497 w zw. z art. 455 k.c. przez nieuwzględnienie zarzutu zatrzymania.

Zgodnie z art. 496 k.c., jeżeli skutek odstąpienia od umowy strony mają dokonać zwrotu świadczeń wzajemnych, każdej z nich przysługuje prawo zatrzymania, dopóki druga strona nie zaofiaruje zwrotu otrzymanego świadczenia albo nie zabezpieczy roszczenia o zwrot. Stosownie zaś do art. 497 k.c. przepis artykułu poprzedzającego stosuje się odpowiednio w razie rozwiązania lub nieważności umowy wzajemnej.

Problematyka zarzutu zatrzymania była przedmiotem uchwały składu siedmiu sędziów z 5 marca 2025 r., III CZP 37/24 (OSNC 2025, nr 11, poz. 98), gdzie Sąd Najwyższy stwierdził wprost, że w razie dochodzenia od banku zwrotu świadczenia spełnionego na podstawie umowy kredytu, która okazała się niewiążąca, bankowi

nie przysługuje prawo zatrzymania na podstawie art. 496 w zw. art. 497 k.c. Podstawowym argumentem przeciwko przyjęciu, iż bank może skutecznie podnieść zarzut zatrzymania, jest uznanie, że umowa kredytu nie ma charakteru umowy wzajemnej. Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym skargę kasacyjną podzieliła to stanowisko.

Umowa jest bowiem wzajemna, jeżeli strony zobowiązują się w ten sposób, że ich świadczenia są swoimi odpowiednikami (zob. art. 487 § 2 k.c.). Zgodnie zaś z art. 69 ust. 1 pr.bank. przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu.

W uzasadnieniu wyroku z 5 czerwca 2025 r., II CSKP 1147/23, Sąd Najwyższy wyjaśnił, że sens gospodarczy umowy wzajemnej polega na tym, iż na skutek jej wykonania dochodzi do wymiany świadczenia jednej ze stron na świadczenie drugiej strony. Ustawa nie wymaga *expressis verbis*, aby świadczenia stron umowy wzajemnej były świadczeniami różnego rodzaju, jednak taka konieczność wynika z ekonomicznego celu umowy wzajemnej. Jeżeli świadczenia dotyczyłyby pieniędzy lub tego samego rodzaju rzeczy oznaczonych co do gatunku, przy równej wysokości świadczeń wymiana byłaby niecelowa; różnorodność świadczeń stron jest więc esencją, istotą umowy wzajemnej. Jeżeli zaś wysokość świadczeń byłaby różna, trudno mówić, aby świadczenia te były swoimi odpowiednikami.

W umowie kredytu bankowego świadczenie banku musi być rozumiane jako wypłata kwoty kredytu, a świadczenie kredytobiorcy jako jej zwrot wraz z odsetkami, a ewentualnie także z opłatami i prowizjami. Zasadniczo właśnie takich zachowań (świadczeń) mogą dochodzić od siebie przed sądem strony umowy kredytu. Przyjęcie powyższego założenia oznacza zatem, że umowa kredytu nie może zostać uznana za umowę wzajemną. Podobnie jak w przypadku umowy pożyczki wypłata kapitału kredytu nie stanowi odpowiednika jego zwrotu wraz z odsetkami i opłatami.

7. Wobec bezzasadności zarzutów, Sąd Najwyższy oddalił skargę kasacyjną

na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.

O kosztach postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie.

[a.ł]

Ireneusz Kunicki

Krzysztof Wesołowski

Marcin Trzebiatowski

(E.C.)